دیدگاه

چرا برخی داروهای تولید داخل کم است؟

ایلنا: رئیس انجمن داروسازان ایران دلایل کمبود برخی داروهای تولید داخل را تشریح کرد. «شهرام کلانتری خاندانی»، رئیس انجمن داروسازان ایران، در پاسخ به این سؤال که وضعیت توزیع دارو از طریق سکوهای داخلی در دولت چهاردهم چگونه خواهد بود؟ گفت: نظراتمان را مبتنی بر مخالفت با این طرح به آن شکلی که در دولت سیزدهم در حال وقوع بود، به تمامی مقامات در کشور اعلام کردیم. همین‌طور اجرای شتاب‌زده و غیرکارشناسی این طرح به شکلی که در حال انجام بود، به آقای پزشکیان رئیس‌جمهور، و نیز نظرات کارشناسی ارائه شده برای جلوگیری از آن، به آقای دکتر شهرام کلانتری خاندانی، رئیس انجمن داروسازان ایران، ارائه کردیم. ما نوشته‌ایم که در کشورهای پیشرفته صنعتی، سند و ایشان کاملا در جریان نظرات کارشناسی جامعه پزشکی هستند. و افزود: مسلم است سازمان نظام پزشکی، انجمن‌های تخصصی حوزه دارو و داروسازی و همین‌طور بدنه کارشناسی سازمان غذا و دارو همگی با اجرای این طرح به شکلی که دستورالعمل آن در حال حاضر بیرون آمده و منتظر اجراست، مخالف‌اند. ما نوقعمان از دولت چهاردهم این است که به مبانی کارشناسی برگردند و این طرح را با یک کارشناسی مبتنی بر تجارب بین‌المللی پیاده‌سازی کنند.

دلایل مخالفت با طرح توزیع دارو از طریق سکوهای داخلی

رئیس انجمن داروسازان ایران اظهار کرد: تفاوت دیدگاه ما با دیدگاه هیئت مقررات‌زدایی و وزارت ارتباطات در دولت سیزدهم این است که آنها نگاه کاملا تجاری و رقابت‌پذیر به موضوع داشتند و برای امنیت و محرمانگی اطلاعات مردم شرایط ویژه‌ای را قائل نبودند. این طرح را به‌گونه‌ای پیش می‌بردند که سکوهای اینترنتی که رهگیری بیماران را دریافت کنند و ارتباط مستقیم با بیمار و تعدادی داروخانه که طرف قرارداد خودشان هستند، برقرار کنند.

وی افزود: باید در نظر داشت که در این میان احتمال در اطلاعات بیماران و هرگونه سوءاستفاده از آن وجود دارد. چنانچه پیش‌تر مواردی از حک شدن اطلاعات خریدهای مردم در حوزه مواد غذایی و سفرهایشان را شاهد بودیم.

او ادامه داد: ما معتقدیم این اطلاعات باید در بستر سروهای وزارت بهداشت انجام شود. ولی یک سامانه صحت‌جویی هایی برای دریافت کد ملی بیماران و ارسال آن به داروخانه‌ها وجود داشته باشد. هم بدنه کارشناسی سازمان غذا و دارو و هم نظرات کارشناسی سازمان نظام پزشکی و انجمن‌های تخصصی حوزه دارویی هیچ‌کدام مخالف ارائه خدمات الکترونیک به مردم نیستند.

کلانتری خاندانی متذکر شد: تنها مخالفت ما بر سر نگاه رقابتی و بازاری مسلکی به کل پیشرفت الکترونیک و خدمات اینترنتی توزیع دارو است. اعتقاد داریم که این خدمات باید به جای ارائه در بستر بخش خصوصی، در سرور وزارت بهداشت انجام شود و پس از اینکه صحت‌جویی در بستر سامانه ملی اتفاق افتاد، خدمت را داروخانه‌های خصوصی ارائه بدهند. در واقع نقش سکوهای اینترنتی به عنوان سامانه‌های حمل‌ونقل دارو و رسانش دارو دست مردم می‌تواند در انتهای این زنجیره کاملا تعریف شود و هیچ منعی برای آن وجود ندارد.

او بادآور شد: اگر اصلاحات برای این طرح به آن سبکی که مبتنی بر نظرات کارشناسی است انجام شود، قطعا خود سازمان نظام پزشکی و انجمن‌های تخصصی حوزه داروسازی به‌صورت ویژه انجمن داروسازان کمک خواهند کرد که این طرح به بهترین شیوه ممکن اجرا شود. چراکه در جهت رفاه مردم باید تغییراتی در شیوه‌های سنتی اتفاق بیفتد.

دلیل کمبودهای دارویی تولید داخلی

کلانتری خاندانی گفت: کمبود داروهای تولید داخل عمدتا به دلیل عدم امکان برنامه‌ریزی ساده برای واردات مواد اولیه یا تولید در داخل صورت می‌گیرد. علت این امر مربوط به کمبود نقدینگی در حوزه دارو است.

وی تاکید کرد: کمبود نقدینگی در حوزه دارو از دو منشا حاصل می‌شود: یکی از دلایل، کمبود سرمایه در گردش شرکت‌های تولیدکننده دارو است. چراکه مدتی است که سیستم بانکی تسهیلات لازم را ارائه نمی‌دهد. شرکت‌های دارویی در جیب و تأمین سرمایه در گردش با مشکلاتی مواجه هستند.

او افزود: دلیل دیگر بدهی دولت در بخش تسویه مطالبات بیمه‌ای داروخانه‌ها و بارانه ارز در طرح دارویار است. سازمان برنامه و بودجه سهم خود از طرح دارویار را به موقع پرداخت نمی‌کند. به‌طور مثال با کدشدت نمی‌دهند است. داروخانه‌ها در دریافت مطالباتشان با مشکلات بسیار زیادی مواجه هستند و همین مشکلات در پرداخت بدهی داروخانه‌ها به شرکت‌های دارویی و متعاقب آن در پرداخت بدهی شرکت‌های بخش دارویی به شرکت‌های تولیدکننده نمود عینی پیدا می‌کند.

کلانتری خاندانی اضافه کرد: از سوی دیگر بدهی سازمان‌های بیمه‌گر را شما هستید. به جز بیمه سلامت که پرداخت‌های مربوط به فروردین و بخشی از اردیبهشت را تسویه کرده است. سازمان تأمین اجتماعی در سال جدید هیچ پرداختی را در بخش نداشته است. بیمه نیروهای مسلح هم تنها جزئی از پرداخت‌های فروردین را داشته است. حدود چهار ماه تأخیر در پرداخت به شدت به اقتصاد حوزه دارو ضربه می‌آورد. چراکه وارد آمد سازمان برنامه و بودجه برای پرداخت‌های حوزه دارو را در اولویت قرار بدهد تا گردش نقدینگی سریع‌تر شود و شرکت‌های تولیدکننده بتوانند برای تولیدهای آینده‌شان برنامه‌ریزی کنند؛ تا کمبانس‌های ارزش‌زای را به‌موقع انجام بدهند و در واقع درخواست‌های مواد‌های اولیه‌شان را به‌موقع ثبت کنند. رئیس انجمن داروسازان ایران درباره وضعیت کنونی کمبود دارویی در کشور توضیح داد: نسبت به بازه زمانی پایان سال ۱۴۰۱ و اوایل سال ۱۴۰۲ وضعیت بهتر است. ثبات نسبی بهتری در بازار دارویی مشاهده می‌شود. اما نسبت به زمستان ۱۴۰۲ کمبودهای دارویی به‌ویژه در داروهای حوزه اعصاب و روان بیشتر شده است.

راهکارهایی برای مقابله با کمبودهای دارویی

رئیس انجمن داروسازان ایران بیان کرد: تا زمانی که ارز چند نرخی وجود دارد و شاهد تفاوت قیمت ارز در کشور هستیم، این امر منجر به عدم امکان برنامه‌ریزی و احتمال سوءاستفاده از این ارزهای ارزان‌قیمت می‌شود. اگر این نقیصه حل شود و ارز چند نرخی از میان برداشته شود، قطعا خیلی از این مشکلات حل می‌شود. ولی این موضوع یک تصمیم بالادستی در حوزه اقتصاد کشور است.

وی ادامه داد: در سایر بخش‌ها باید بلوک دولت تصمیم بگیرد که برای صنایع داروسازی به عنوان صنایع مادر و صنایع زیرساختی و استراتژیک، سرمایه در گردش مناسب را ایجاد کند. البته داخلی بیان کرد: برای صنایع ایجاد کننده و منابع اعتباری برایشان در نظر گرفته شود. کلانتری خاندانی افزود: همچنین دولت مانند سایر بخش‌های خصوصی که بابت دیرکردها حساب ارزیاب شده می‌شود، برای دیر پرداخت کردن‌های خود نیز باید جریمه در نظر بگیرد و خود را متعهد به پرداخت جریمه کند و باید به قانون عمل شود. ایشان بادآور شد: بر اساس ماده ۴۸ قانون تنظیم مقررات مالی دولت با صاحبت عنوان می‌شود که اگر دولت در پرداخت‌هایش تأخیر داشته باشد باید به میزان سود اوراق مشارکت در هرسال حساب پرداخت کند. اما در عمل این کار انجام نمی‌شود. یعنی وقتی دیر هم در پرداخت‌هایش تأخیر دارد و هم برای دیرکرد پرداخت‌هایش جریمه مصرح در قانون را نمی‌پردازد.

وی در پایان خاطرنشان کرد: علاوه بر این سیستم بانکی ما انقباضی عمل می‌کند و سرمایه در گردش را در اختیار سرمایه‌گذاران بخش دارویی قرار نمی‌دهد. از همه مهمتر، منابع اعتباری که باید برای پرداخت‌ها در حوزه‌های مختلف در نظر گرفته شود، به‌موقع توسط سازمان برنامه و بودجه تأمین اعتبار نمی‌شود. توقع این است که در دولت چهاردهم با حضور صاحبان فرایند برای این موانع تصمیمات اصولی گرفته شود.

نفقه حق کاغذی زنان یا با شاخص عدالت اقتصادی

عبدالصمد حسینی
روزنامه‌نگار

کارشناسان معتقدند طلاق یک پدیده اقتصادی است و دوران سخت اقتصادی در وقوع گسیختگی خانواده‌ها و بی‌سامانی آن مؤثر است. شاداب رابط زوجین با افزایش تنگناها و محرومیت‌های اقتصادی رابطه معکوس دارد و پژوهش‌ها نشان می‌دهد، نرخ بی‌کاری و طلاق به هم مرتبطند. به همین دلیل شاخص نفقه را به‌عنوان معرّ سنجش وضعیت اقتصادی خانواده در نظر گرفتیم. چراکه تحقق آن به‌عنوان کمترین حق شرعی زن و کودک به‌نحوی تعریف شده که در ماده ۱۱۰۷ ق.م به‌معنای تجلی حقیقی قدرت اقتصاد و عدالت توزیعی در خانواده از سر سفره گرفته تا سقف بالای سر است. از این جهت در حین واکاوی و تبیین ظرفیت چشمگیر واژه نفقه به‌عنوان شاخص عدالت توزیعی به سراغ مسئولان و مدیران کل اجرائی خراسان رضوی و شرح وظایف آنها می‌رویم تا نگاهی نزدیک‌تر به سطح آگاهی از مسئولیت حقوقی و آگاهی فردی آنها داشته باشیم. با این حال برای هر مسئول مورد سؤال فرصت مطالعه یک حوزه درباره حقوق مالی زنان فراهم شد و آنها در اصل باید به دو سؤال کلیدی پاسخ دهند؛ حداقل مبلغ نفقه زوجه و کودک چه مقدار و این مبلغ چطور تأمین شده و مواردی است و چگونه محاسبه می‌شود؟ از آنجاکه در خراسان رضوی سیر ازدواج در طول یک دهه چنان بوده که از تعداد ۶۹هزار و ۲۰۰ ازدواج در سال ۱۳۹۲ به ۴۳ هزار و ۸۸۷ ازدواج در سال ۱۴۰۲ نزول کرده و در مقابل طلاق سیری صعودی پیدا کرده، چنان‌که در سال ۱۳۹۲ تعداد ۱۸هزار و ۶۳۰ مورد و در سال ۱۴۰۲ این تعداد به ۲۱هزار و ۶۴۳ رشد یافته و استان رتبه دوم کشور را به نام خود ثبت کرده. این منطقه جغرافیایی به‌عنوان محل تمرکز و مطالعه قرار گرفته است.

نفقه و ام‌دارای نفقه

هادی ولایتی معاون قضائی رئیس کل دادگستری و رئیس اداره توسعه حل اختلاف خراسان رضوی درباره اهمیت اطلاع مردم درباره مفاهیم حقوقی خانواده به‌خصوص نفقه و چالش‌های تبیین آن تصریح می‌کند: «یک زمانی فعالیت رسانه‌ای ما خیلی خوب بود. زمانی من در برنامه سیمای خانواده، فرصت پیدا کردم دو دوره حقوق خانواده را مطرح کنم. آن‌قدر این موضوع جذاب بود که از تمام استان‌ها و حتی از خارج کشور یا این برنامه رایزنه ارتباط برقرار و سؤال می‌کردند. مردم درباره موارد حقوق خانواده خیلی سؤال دارند و نسبت به آن آگاهی ندارند. حتی خیلی از همکاران قضائی ما نیز از بینندگان این برنامه بودند؛ چراکه بحث تخصصی هم. اخیرا جلسه‌ای با یکی از معاونان صداوسیما داشتم و آنجا گفتم واقعا من تعجب می‌کنم در یک نظام اسلامی و در یک مملکت که ما مدعی هستیم حقوق خانواده از اولویت‌های کشور و نظام است و همه هنوز در واقع پیرو این موضوع می‌دانیم، این‌قدر که شما از جیبس و یفک و... تبلیغ می‌کنید بیایید درباره خانواده تبلیغ کنید. چرا نگاه‌ها این‌قدر متفاوت است که گاهی یک رئیس صداوسیما چنان به خانواده اهمیت می‌دهد و گاهی در هفته سه نوبت برنامه زنده تلویزیونی داشت و با تغییر رئیس بیان شد که اسپانسر بگیرید تا برنامه خانواده اجرا کنید. این خدودا از نیست دستگاه قضائی یا زمینه تبلیغ جیبس و یفک برنامه تلویزیونی درباره خانواده اجرا کند». وی ادامه می‌دهد: «صداوسیما باید دلسوز مردم باشد. ایزی‌لایف را تبلیغ می‌کنید. ولی درباره خانواده که جزء لازم زندگی است و مردم باید آگاه باشند تا مثلا شرط ضمن عقد را بدون توجه و سریع امضا نکنند، اطلاع‌رسانی نمی‌کنید».

رئیس اداره توسعه حل اختلاف خراسان رضوی درباره محاسبه نفقه بیان می‌کند: «من نفقه یک کودک را ـ صبح‌ها بیرون نمی‌کنم چرا که وقتی من به دنیا به نخ سال پیش است. آن زمانی که حد بالای تعیین نفقه برای یک کودک ۶۰۰ هزار تومان بود و اصلا به یک میلیون نیاز نمی‌شد».

در نظر بگیرید که قیمت دلار در پنج سال پیش معادل ۱۳ هزار تومان بود و مبلغ ۶۰۰ هزار تومان برابر با ۴۶ دلار. با احتساب دلار به قیمت حاصل می‌شود: یکی از دلیل، کمبود سرمایه در گردش شرکت‌های تولیدکننده دارو است. دارو‌خانه‌ها در دریافت مطالباتشان با مشکلات بسیار زیادی مواجه هستند و همین مشکلات در پرداخت بدهی داروخانه‌ها به شرکت‌های دارویی و متعاقب آن در پرداخت بدهی شرکت‌های بخش دارویی به شرکت‌های تولیدکننده نمود عینی پیدا می‌کند.

کلانتری خاندانی اضافه کرد: از سوی دیگر بدهی سازمان‌های بیمه‌گر را شما هستید. به جز بیمه سلامت که پرداخت‌های مربوط به فروردین و بخشی از اردیبهشت را تسویه کرده است. سازمان تأمین اجتماعی در سال جدید هیچ پرداختی را در بخش نداشته است. بیمه نیروهای مسلح هم تنها جزئی از پرداخت‌های فروردین را داشته است. حدود چهار ماه تأخیر در پرداخت به شدت به اقتصاد حوزه دارو ضربه می‌آورد. چراکه وارد آمد سازمان برنامه و بودجه برای پرداخت‌های حوزه دارو را در اولویت قرار بدهد تا گردش نقدینگی سریع‌تر شود و شرکت‌های تولیدکننده بتوانند برای تولیدهای آینده‌شان برنامه‌ریزی کنند؛ تا کمبانس‌های ارزش‌زای را به‌موقع انجام بدهند و در واقع درخواست‌های مواد‌های اولیه‌شان را به‌موقع ثبت کنند. رئیس انجمن داروسازان ایران درباره وضعیت کنونی کمبود دارویی در کشور توضیح داد: نسبت به بازه زمانی پایان سال ۱۴۰۱ و اوایل سال ۱۴۰۲ وضعیت بهتر است. ثبات نسبی بهتری در بازار دارویی مشاهده می‌شود. اما نسبت به زمستان ۱۴۰۲ کمبودهای دارویی به‌ویژه در حوزه اعصاب و روان بیشتر شده است.

راهکارهایی برای مقابله با کمبودهای دارویی

رئیس انجمن داروسازان ایران بیان کرد: تا زمانی که ارز چند نرخی وجود دارد و شاهد تفاوت قیمت ارز در کشور هستیم، این امر منجر به عدم امکان برنامه‌ریزی و احتمال سوءاستفاده از این ارزهای ارزان‌قیمت می‌شود. اگر این نقیصه حل شود و ارز چند نرخی از میان برداشته شود، قطعا خیلی از این مشکلات حل می‌شود. ولی این موضوع یک تصمیم بالادستی در حوزه اقتصاد کشور است.

وی ادامه داد: در سایر بخش‌ها باید بلوک دولت تصمیم بگیرد که برای صنایع داروسازی به عنوان صنایع مادر و صنایع زیرساختی و استراتژیک، سرمایه در گردش مناسب را ایجاد کند. البته داخلی بیان کرد: برای صنایع ایجاد کننده و منابع اعتباری برایشان در نظر گرفته شود. کلانتری خاندانی افزود: همچنین دولت مانند سایر بخش‌های خصوصی که بابت دیرکردها حساب ارزیاب شده می‌شود، برای دیر پرداخت کردن‌های خود نیز باید جریمه در نظر بگیرد و خود را متعهد به پرداخت جریمه کند و باید به قانون عمل شود. ایشان بادآور شد: بر اساس ماده ۴۸ قانون تنظیم مقررات مالی دولت با صاحبت عنوان می‌شود که اگر دولت در پرداخت‌هایش تأخیر داشته باشد باید به میزان سود اوراق مشارکت در هرسال حساب پرداخت کند. اما در عمل این کار انجام نمی‌شود. یعنی وقتی هم دیر پرداخت‌هایش تأخیر دارد و هم برای دیرکرد پرداخت‌هایش جریمه مصرح در قانون را نمی‌پردازد.

وی در پایان خاطرنشان کرد: علاوه بر این سیستم بانکی ما انقباضی عمل می‌کند و سرمایه در گردش را در اختیار سرمایه‌گذاران بخش دارویی قرار نمی‌دهد. از همه مهمتر، منابع اعتباری که باید برای پرداخت‌ها در حوزه‌های مختلف در نظر گرفته شود، به‌موقع توسط سازمان برنامه و بودجه تأمین اعتبار نمی‌شود. توقع این است که در دولت چهاردهم با حضور صاحبان فرایند برای این موانع تصمیمات اصولی گرفته شود.

یکی از دلایل منطقی برای تردید/سخن‌گفتن درباره مبلغ نفقه این است که هیچ منع مشخصی برای تامین آن وجود نـدارد. طبق داده‌های ساماند حقوق و مزایای کارکنان دولت دربـازه زمانـی ۱۳۹۷ تـا ۱۴۰۱ می‌توان گفت مبانگین حکم کارگزینی کارکنان دولت درسـال ۱۴۰۱ حـدود ۱۴میلیون تومـان و مبانگیـن تاخالـص پرداختـی حدود ۱۵ میلیون تومان بوده اسـت. ایـن در حالی اسـت که حدود ۱۵میلیـون خانـواده کارگری وجـود دارد که درآمد ماهیانه‌شان به‌زحمت از ۲۰ میلیون نیاز بیشتر شود. داشته باشیم: چه بسیار افرادی که از این میزان حراج شده‌اند و چه بسیار افرادی که از این میزان حراج نشده‌اند. نفقه اجازه می‌دهد و در متن قانون هم که آمده که همان نظر امام راحل است.

در مقابل این استدلال باید گفت در مهریه زوجین می‌توانند مهریه را یک جلد کلام الله مجید یا حتی یک سکه طلا برای یک عمر تعیین کنند. این خلق اخلاقی یا شرعی ایجاد نمی‌کند. هرچند به رویه حضرات معصومین در تعیین مهر المسنه، به طور شاخص در ازدواج حضرت فاطمه (س)، مهریه ۵۰۰ درهم یا هزارو ۵۰۰ گرم نقره بود. و این به‌عنوان یک سنت الگوی اسلامی معروف است که کوبی به طور غیرمستقیم مهریه حداقل مهریه مورد تأیید حضرات معصومین است.

همچنین در تفاوت نفقه و مهریه ذکر این نکته خالی از لطف نیست که با اجرای عقد برداخت مهریه واجب و قطعی است، ولی انجام عقد دائم شرط کافی پرداخت نفقه نیست و زن باید طبق ماده ۱۱۰۸ ق.م از مرد تمکین داشته باشد تا حد که به ازای هر روز تمکین نباشته دریافت نفقه همان روز است.

از سوی دیگر آیا مرد می‌تواند نفقه یک زن را به واسطه قلبروودن خانواده زن که در طول زندگی از کمبودهایی در خوراک، پوشاک و مسکن و... رنج برده، در حدی پرداخت کند که مثلا در انتهای ماه این زن دچار سوءتغذیه شود. مسلما چنین اقدامی خلاف شرع، قانون و اخلاق است و باید گفت این قیاس قیاسه و مهریه نادرست است.

در حقیقت وظیفه حکمرانی به جرءاسلام الهی این است که اجازه نمد احتلاف نفقه با قطعه حداکثری در جامعه از حالت نوران خارج شود. در نتیجه این تلاش است که دهک‌های اقتصادی پایین با دریافت حمایت‌های لازم و ویژه در جامعه کاهش یافته و فاصله طبقاتی کمبرنگ می‌شود. از این نظر نفقه شاخص ارزشمندی برای تشخیص حدت عدالت توزیعی (تقسیم عادلانه ثروت و قدرت بین مردم) و عملکرد حاکمیت محسوب می‌شود. چراکه هر مکلف در حد توان، مبنای باید و نبایدها و حد و حدودها در تعیین نفقه باید براساس پژوهش‌ها و تحقیقات معتبر باشد که سازمان‌های علمی رسمی متولی آن هستند. همان‌طور که در زمینه خوراک و حدت درمان وزارت بهداشت باید این استانداردها را تعریف کند. در حوزه مسکن نیز وزارت مسکن و شهرسازی موظف به تامین حداقل‌ها مبتنی بر عقلم روز است. حقیقتا آیا یک کارشناس نفقه این سطح دانش را دارش آمروش دیده است؟ اساسا آیا یک فرد بتهنهایی و در یک جامعه می‌تواند به اشرافی از وضعیت زن در خانواده دست پیدا کند تا نظر کارشناسی مصلحانه و عادلانه‌ای را برای قاضی محکمه ارائه دهد؟ آیا شایسته است امری با این اهمیت گسستردگی و جامع تاثیرگذاری در زندگی امروز و آینده خانواده‌ها مورد تواجد حداقل‌ها قرار گیرد؟ آیا شایسته است، با کیفیت پایین، نیز شفافیت، سهل‌انگاری و تضییع حق‌الناس اجرا شود؟

حمله به مسئله، درسی برای مسئول بایدنگیو

برخی کارشناسان علت اصلی ورودنکردن به این عرصه را سخت و طاقت‌فرسا بودن روند حل مسئله نفقه می‌دانند؛ ولی شواهد امر، تفکاهی به برای مسئولان و پتانسیل‌های شکنفته‌شده، ثنان می‌دهد علت این کاستی را باید در موارد دیگر جست‌وجو کرد.

در دیگر کنسوراهای اسلامی نیز چالش‌های پرداخت نفقه وجود دارد که البته ابتدا با تدابیر عملی و بدون گیرز از واقعیت به رفع آن اقدام می‌کنند. رویکرد این سازوکارها به نحوی است که در زمان صدور احکام پرداخت نفقه مبلغ لازم و مناسب به زوجه مستحق نفقه پرداخت می‌شود. در قبال این پرداخت زوج به این سازوکار مالی بدهکار می‌شود که می‌تواند به صورت قطعی این پرداخت را انجام دهد و البته در صورت پرداخت‌نکردن به مجرم مجازه شناخته می‌شود.

به‌عنوان مثال در کشور مصر این عملکرد از طرف یک نظام بیمه خانواده تحت نظارت یک بانک اجتماعی است که دروالقع یک مؤسسه غیراتفاقی برای ادار امور مالی تأمین اجتماعی آن کشور است. در قوانین این کشور برای افرادی که شغل دولتی یا شغل آزاد دارند، شرایط متفاوت و متناسبی در نظر گرفته شده. از آن مهوّتر همه نهادهای کشور مصر موظف به همکاری در راستای اجرای این امر هستند که نشانی برجسته از همکاری و مسئولیت‌پذیری ساختار سیاسی این کشور برای عملی‌کردن این کمترین حق‌الناس جامعه زنان است. اگرچه این اصلاحات قانونی در مصر بیش از دو دهه پیش تصویب شد، ولی جالب است بدانید که در کشور تونس از ۳۰ حدود ۳۰ سال پیش صندوق تضمین نفقه و مهریه‌های بعد از طلاق ایجاد شد تا زنان و کودکان براساس همان مبانی اقدام کنند.

و نهادهای مسئله‌دار که در کشور ما به‌عنوان المرافق‌ای اسلام قدمت ۴۵ساله دارد و همچنین جنان برای حرفی مسئولان جالش‌برانگیز است که از صحبت درباره آن امتناع می‌کنند. در دیگر کشورهای مسلمان با ورود به عرصه میدان تسهیل و حتی حل شده است. در کشور ما این بتانسیل‌های قابل توجهی فعال شده که به جرئت می‌توان گفت کشورهای بزرگ آن در نتیجه بنهان‌کردن حقیقت نفقه و عدم انتقال آن از سطح دعواهای حقوقی به سطح آگاهی جامعه پنهان از نظر مانده است.

با شروع قطعی اسلام بزرگ ارادرجه‌ایها نیز داغ می‌شود. در چند سال اخیر رشد افسارگسیخته نرخ‌ها نه‌تنها کمرها از مستاجران خم کرده، بلکه سونامی مهاجرت به مناطق ارزان، حاشیه‌نشینی‌ها و مهرهای فروپاشی را رقم زده است. در همین مصوبه‌های جدیدی سقف اجاره‌بها مسرع در کنترل این امر داشت، اما تعیین دستوری قیمت‌ها عدم تطبق با ارزش ملک و تورم مضاعف‌شدن خود باعث بروز مشکلات بیشتر ازجمله رشد قراردادهای غیررسمی شده است. اینجاست که باید پرسید آیا راه عملی شفاف و منصفانه برای مؤجر و مستاجر در جهت تعیین اجاره‌بها وجود نمی‌شود.

حمید داعی مدرک کل وزارت راه و شهرسازی استان خراسان رضوی به راه‌حل تعیین اجاره‌بها برای مستأجران اشاره کرد: «از سال قبل نرم‌افزاری برای تعیین اجاره‌بها را طراحی کردیم که امسال ارتقا یافته و تحت وب عمل می‌کند و بدین جهت هر لحظه می‌توان می‌خواهیم به محل زندگی زن مراجعه کرده، شأن و شئونات خانم را ببینند و تمام نیازهای وی را بسنجند و بر اساس آن نفقه را تعیین کند. به‌عنوان مثال خانمی در پایین شهر در یک خانه کوچکی زندگی می‌کند، با خانمی که در بالای شهر زندگی می‌کند و در تمکن عالی بوده تفاوت دارد. مورد‌ی در مشهد داشتیم که در منطقه خوبی در شهر و یک آپارتمان سه‌واحدی زندگی می‌کردند که پسر و مادر در یک واحد و فرزند پسر و دختر هرکدام مجزا در واحدهای دیگر و در طبقه همکف نیز خدمتکاری برای انجام آشپزی و نظافت و امور خانواده زندگی می‌کرد.

تا جدایی که وقتی غذا همه می‌شد، خانواده به صورت خدمت رستورانی از امکانات طبقه همکف استفاده می‌کردند. حالا کسی را تصور کنید که از این خانواده زن اخیرتر کند. داماد چه شغلی دارد. شغلی دارد که حقوقش هفت‌میلیون و ۲۰۰ هزار تومان است. حال وقتی کار به دادگاه برسد کارشناس طبق ماده ۱۱۰۷ ق.م نفقه را مشخص می‌کند. این محاسبه با نفقه اقارب یا فرزند نیز متفاوت است که جدا محاسبه می‌شود. دیدگاه رایجی از این شیوه محاسبه نفقه ایجاد می‌شود که یادآور ضرب‌المثل «کبوتر با کبوتر باز با باز» کند. همچنین با همچنین پرواز» است و بیان می‌کند هر مردی باید از طبقه اجتماعی متناسب خودش همسری اختیار کند و در غیراین‌صورت در مقابل پرداخت نفقه کارشناسی شده، ناچار به تمکین یا اعلام عسر و حرج است و در صورت پرداخت‌نکردن مستمر مطابق ماده ۱۰۵ ق.م، ماده ۱۱۲۹ ق.م و ماده ۱۱۳۰ ق.م در مدت شش ماه مستمر و اثبات آن در محکمه قاضی می‌تواند حکم طلاق را صادر کند. اگرچه این رویه معرفی نفقه رایج است، ولی باید توجه داشت که حضرت محمد (ص) با خدیجه (س) که زنی متمول و تاجرپیشه بود. ازدواج کرد و اولین‌زوجی بود که موفق گشت ازدواج دو نفر از طبقات متفاوت جامعه اسلامی مورد حمایت است و نگرش باید مدنظر است.

حمید کبیر زنی در خانواده قیلری بزرگ شده است. آیا کارشناس نفقه به واسطه قلبروودن این زن یک نفقه اندکی را تعیین کند یا به‌عنوان کارشناس باید یک حداقل نفقه استاندارد را مبنا قرار دهد تا از تأمین نیازهای اولیه این زن کاملا مطمئن شود. آیا قانون‌گذار هماکنون نوشتن این قانون نفقه یک بار به محاسبه آن نپرداخته است. در پرداخته و این حداقل بحثی ماهانه هر مرد متاهل زنان و شفاف است. چرا از ابراز حداقل آن ممانعت می‌شود؟

مرکز پژوهش‌های مجلس در سال ۱۴۰۰ جمعیت زیر خط فقر ایران را معادل ۲۵.۸ میلیون نفر یا ۳۰.۲ درصد جمعیت اعلام کرده و مدعی است که روند رو به افزایش فقر در سال ۱۴۰۰ متوقف شده است اما این آخرین گزارش این مرکز از اعلام خط فقر است و همچاکنون که با تورم و کاهش ارزش پول به‌عنوان دو عامل کلیدی تعیین خط فقر در سال ۱۴۰۳ روزگار می‌گذرانیم، می‌توانیم تخمین بزنیم که جمعیت زیر خط فقر ایران رشد داشته. بنابراین اصلا تأمین حداقل نفقه بیش از ۳۰ درصد جامعه زیر سؤال است. یکی از دلایل منطقی برای تردید از سخن‌گفتن درباره مبلغ نفقه این است که هیچ منع مشخصی برای تأمین آن وجود ندارد. طبق داده‌های سامانه حقوق و مزایای کارکنان دولت در بازه زمانی ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۱ می‌توان گفت میانگین حکم کارگزینی کارکنان دولت در سال ۱۴۰۱ حدود ۱۴ میلیون تومان و میانگین تاخالص پرداختی حدود ۱۵ میلیون تومان بوده است. این در حالی است که حدود ۱۵میلیون خانواده کارگری در کشور وجود دارد و این موضوع حقوق و دستمزد بخش در کشور توان گشار کارگر بدون مزایایی ماند مسئله مورد توجه حاکمیت باشد. ولی باید توجه داشت که این مبلغ نیز رابهام پرداخت حداقل نفقه وجود دارد.

ازاین‌رو به سراغ محمد امین بابایی، مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی خراسان رضوی، رفتیم؛ چراکه اگر تعیین نفقه با شغل مدرد ارتباطی ندارد، ولی تأمین نفقه طرف مرد ارتباط تنگاتنگی با مسدود او دارد. در کام اول بنا به اعلام او برای دریافت پیشنهادهای برای بهبود وضعیت معیشت شاغلان جزوه حقوق مالی زنان به او داده شد و قرار بر این شد که بعد از مطالعه به دیگر کارشناسان با سیاست داده شود. اما قبل از آن خوب است بُعد اقتصادی دیگر، از اهمیت مطرح‌شدن موضوع نفقه در حوزه رفاه اجتماعی و ارتباط آن با پرداخت بارانه‌ها به دهک‌ها را مرور کنیم.

بابایی در یاسخ به این پرسش‌ها که شاخص‌های تعیین دهک سرپرست خانواده در بارانه‌ها و تأثیر سرپرست و دارایی همسر (زوج) در تعیین دهک سرپرست خانواده به چه صورت است، تنها به یک جمله بسنده و اظهار کرد: «درآمد کل اعضای خانوار محاسبه می‌شود».

این پاسخ اگرچه کوتاه بود و هیچ نشانی از آن تمایل وافر برای پاسخ‌گویی ادعاشده نداشت، ولی حقیقت بزرگی را مشخص می‌کند. طبق قوانین مصرحه و روشن درباره حقوق مالی زنان، درآمد زوجه مطلقا در انحصار او و حق شرعی است که هیچ‌کس حتی شوهرش حق دخل و تصرف در آن را ندارد. دروالقع زنان برای تأمین معاش و یا تأمین نیازهای خود حق دخل و تصرف در آن را دارند. دروالقع زنان برای تأمین معاش و امور مشکلات خانواده حق دخل و تصرف در آن را دارند